

HARMINCÉVES A KÖZTÁRSASÁG

Három évtized telt el azóta, hogy a munkásosztály 1947. december 30-án megdöntötte a királyságot, és kikiáltottuk a Népköztársaságot. Szabad és független ország lett Románia, ahol a dolgozók igazi urai sorsuknak, munkájuknak, hazájuk kincseinek és minden vagyonának. „A köztársaság kikiáltása — mondta Nicolae Ceaușescu, köztársaságunk elnöke — annak a harcnak a betetőzése volt, amelyet évszázadok során a román nép, a nép haladó erői vívtak a nemzeti és társadalmi felszabadulásért, a függetlenségért, a haladásért és a jobb életért. A monarchia megdöntése annak nyomán vált lehetővé, hogy az ország felszabadulása után mélyreható demokratikus, forradalmi átalakulások mentek végbe társadalmunkban, a munkásosztály a parasztsággal szövetségben sorsmeghatározó ütközeteket vívott a kizsákmányoló osztályok megdöntéséért és a hatalom kivívásaért.” A történelmi évfordulón visszatekintünk a megtett útra, hogy jobban megérthessük a jelent, és világosabban láthassuk a jövőt.

1947 decemberének történelmi momentuma új utat nyitott az ország fejlődésében. A dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály kivívta a teljes politikai hatalmat. A köztársaság kikiáltása után életbe lépett az ország első demokratikus alkotmánya, mely hazánk történelmében első ízben mondta ki: „a teljes államhatalom a néptől ered és a népé”. Alig félévvel azután, hogy megszületett a köztársaság, államosították az általa a kincseket, természeti erőforrásokat, a termelőeszközök nagy részét. Megindult a termelőerők fejlesztése, a szocialista iparosítás, a nemzetgazdaság korszerűsítése és fejlesztése az ötéves tervek keretében. A gyors ütemű iparosítás jótékony hatással volt az egész ország gazdasági-társadalmi életére. A szövetkezetesített mezőgazdaság gépesítése és kemizálása kimozdította a falvakat a félféudális elmaradottságból. A tudomány, a művészet, a kultúra felvirágzása szellemiekben lendítette fel annak a népnek az életét, amelyet a vagyon és a származás előjogai addig megfosztottak a magasabb iskoláztatásban való részesedéstől. Emelkedett a nép általános életszínvonala. Átalakult a társadalom struktúrája, melyben a munkásosztály, szövetségben a parasztsággal, a fejlődés mozgatóerejének bizonyult; az új értelmiség pedig egyre aktívabb szerepet tölt be. A nagy átalakulásban megszületett és fejlődésnek indult a szocialista nemzet; e folyamatban elhatározó fontosságú volt a párt nemzetiségi politikájának következetes alkalmazása.

Miután a szocializmus teljes győzelmet aratott minden tevékenységi ágban, megvalósult az egységes szocialista gazdaság, és országunk 1965. augusztus 21-től szocialista köztársaság lett. Hazánk történelmének az azóta eltelt több mint egy évtizede szocialista korszakunk sikereiben és eredményekben leggazdagabb és leggyümölcsözőbb időszak. Méltán állapította meg Nicolae Ceaușescu, az RSZK elnöke: „Mindenfelé a dolgozók fáradhatatlan munkájának eredményével találkozunk; a dolgozók karjuk erejével és értelmükkel egyre méltóbb, virágzóbb életet teremtenek. Lépten-nyomon láthatjuk népünk nagyszerű alkotásait, a szocialista elvek érvényesítésének eredményeit.” Az elért eredmények és megvalósítások mind „az embert szolgálják, a dolgozók életszükségleteinek kielégítését, az emberi személyiség sokoldalú kiteljesülését célozzák”.

A harmincéves mérleg pozitív egyenlege dicséri azt a politikát, amelyet az ország népe — románok, magyarok, németek és más nemzetiségűek — szoros egységben, azonos jogokkal, lehetőségekkel és kötelezettségekkel, nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül, létérdekei kifejezésének vall, s alkotó munkájában valóra vált a közös haza felvirágoztatása érdekében.

Szocialista köztársaságunk fejlődésében kiemelkedő szerepet tölt be Nicolae Ceaușescu, Románia elnöke, akit a Béke-Világtanács november 19-én a „Frédéric Joliot-Curie” aranyéremmel tüntetett ki. A béke világmozgalom legmagasabb kitüntetése annak a fáradhatatlan és sokoldalú munkásságnak az elismerése, melyet Nicolae Ceaușescu országa fejlődése, a népek szabadsága, függetlensége, a nemzetek közötti béke, együttműködés, barátság és egy új gazdasági világrend megteremtése érdekében fejtett ki.

A köztársaság éveiben jött létre az egyház új szervezeti szabályzata, a hazai protestáns egyházakkal együtt megalapítottuk a Protestáns Teológiai Intézetet, a protestáns lelkészképzés intézményét, az állam segítségével kezdetét vette műemlékjellegű egyházi épületeink restaurálása. Kedvező légkör alakult ki a hazai ökumenizmus elmélyítésére, a Jézus tanította felebaráti szeretet parancsának következetes érvényesítésére a vallásfelekezetek közötti kapcsolatok terén.

A múlt felé forduló mérlegkészítés nem öncél, még kevésbé alkalom az önmegnyugtatóra, hanem jövőt idéző erőgyűjtés. Az évforduló alkalmával tisztelettel adózunk elődeink nagyságának, de azzal az elhatározással, hogy mindent megteszünk azért, hogy a világ fejlett államainak a sorába jussunk. S eljutunk, mert akarjuk és dolgozunk érte. Végső soron minden az embertől függ, mint ahogy mindennek őérette kell történnie. Átala és érdekében: anyagi jólétéért, szelleme és lelke épülésére.

Az évforduló küszöbén az unitárius egyház hívei és lelkészei, az ország minden állampolgárával együtt, köszöntik a harmincéves évfordulót ünneplő köztársaságot: fejlődjék tovább és virágozzék közös hazánk, Románia Szocialista Köztársaság!

Dr. ERDŐ JÁNOS

DÁVID FERENC ÉS A VALLÁSI TÜRELEM PROBLÉMÁJA

1. *Dávid Ferenc, a radikális reformátor*

A vallási türelem története Erdélyben Dávid Ferencsel kezdődik. 1520 körül született Kolozsvárt, polgári-plebejus családból. Az a század, amelyben élt, történelmi jelentőségű időszak: feudális elnyomás, fejedelmi önkényuralom, török- és Habsburg-hódítás elleni küzdelem, ugyanakkor egy új szellem kialakulása, korszakos gazdasági, társadalmi és vallási változások ideje. Tanuló korában nevét apja — Hertel David — keresztnéve után Franciscus Davidis-re latinosította, később a magyar Dávid Ferenc nevet vette fel. Tanulmányait Erdélyben és Németországban, a protestáns Európának ebben az időben legjelentősebb művelődési centrumában végezte. Életútjának határjelei: Besztercén tanító, Petresen lelkész, szülővárosában tanító, majd lelkész, Erdély szuperintendense és a fejedelmi udvar prédikátora. Humanista műveltségű hittudós és tömegeket magával ragadó reformátor volt, akit kortársa, Bogáti Fazekas Miklós „theologus incomparabilis“-nek nevezett. Az 1579-ben Déván bekövetkezett mártírhaláláig Istenországának és az ember szellemi haladásának önfeláldozó munkása volt, amint önmagáról vallotta: „a megfeszített Jézus Krisztus szolgája”.

Dávid Ferenc egész életében Isten megismeréséért és a keresztény vallás megújulásáért küzdött. A katolikus egyház tanítása nem elégítette ki. A hitújítás lutheri és helvét irányjai sem adtak létkérdéseire megnyugtató feleletet. Döntő jelentőségű esemény volt számára, hogy a szentírásban felfedezte a keresztény tanítás és élet hiteles forrását és zsinórmértékét. Ettől kezdve reformátori felfogásának meghatározó elveként tanította, hogy „Isten ígésén kívül semmit nem kell hinnünk, sem cselekednünk, vagy rendelnünk”. Meggyőződése volt, hogy „nincs olyan keresztény, kinek az Isten annyi lelket ne adna, hogy a Bibliából meg nem érthetné, mi szükséges az üdvösségre. Csak a szentírást meg ne vesse, mert igaz a Krisztus ígérete: Keressetek és találtok, zörgesetek és megnyitattik nektek.” A szentírás megértéséhez a belső ihletés és értelem mellett szükségesnek tartotta Isten lelkét is, mely „még a szegény írástudatlan parasztnak is az írás igaz értelmét megmutatja”. Az Isten igazságának megértése végett különbséget kell tennünk az Ó- és Újszövetség között, el kell választanunk a betűt a lelki értelemről, az árnyéktól a testtől, a sötétséget a világosságtól. A felismert igazság hirdetését és a reformáció folytatását isteni küldetésnek fogta fel. 1566.